

CEZA MAHKEMESİ KARARLARININ HUKUK MAHKEMESİNE ETKİSİ

Haksız eylemler çoğu kez ceza yasaları yönünden de bir “suç” oluşturur. Aynı eylem hakkında hem ceza davası ve hem hukuk davası açılmışsa, ayrı ayrı verilen kararlar birbirlerini ne ölçüde etkileyecektir.

Bilindiği gibi, Ceza hukuku suç oluşturan eylemin cezalandırılmasında kamu yararı arar. Özel hukuk ise haksız eylemin kişilere verdiği maddi ve manevi zararlarla uğraşır. Ceza hukukunda eylemin “kast” ve “taksir” öğeleri araştırılır. Tazminat davalarında ise “kusur” ve “sorumluluk” aranır. Bu nedenlerle, her iki hukuk düzeni birbirlerinden farklı hükümler içerirler ve farklı amaçlar güderler. Bununla birlikte çoğu yerde kesişirler ve birbirlerini etkilerler.¹

Ceza mahkemesi kararlarının hukuk mahkemesine etkisi, BK. m.53'te (TBK.m.74'de) düzenlenmiş olup, bu maddede ceza-hukuk ilişkisinin tümü değil, yalnızca haksız eylemden doğan tazminat davaları yer almış bulunmaktadır.

818 sayılı BK.53. maddesine göre:

“Hâkim kusur bulunup bulunmadığına veya haksız eylemi işleyenin ayırtım gücüne sahip olup olmadığına karar vermek için, ceza hukukunun sorumluluk kurallarıyla bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesince verilen aklamaya (beraat) kararıyla da bağlı değildir. Bundan başka, ceza mahkemesinin kararı, kusurun değerlendirilmesi ve zarar tutarının saptanması konularında da hukuk hâkimini bağlamaz.”

6098 sayılı yeni TBK. 74.maddesine göre de:

“Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.”

Görüldüğü gibi, yasa hükmü ile hukuk hakimi, ceza mahkemesi kararları karşısında bağımsız kılınmış; ceza mahkemesince haksız eylemin suç niteliği saptanmamışsa, hukuk hakimine bunu kendiliğinden ve özgürce araştırma ve sonucuna göre karar verme yetkisi tanınmıştır.²

¹ İsmail Doğanay, Hukuk Hakimi Ceza Mahkemesinin Hangi Nevi Kararları ile Bağlıdır.,Yargıtay Dergisi, 1975, sayı :2, sayfa : 21-31

² Y.4. H.D. 20.9.1979 gün E. 1979/4725,K. 1979/9975 sayılı kararından: “...tazminat davasına neden olan haksız eylemin faili hakkında ceza kovuşturması yapılmamış ise, B.K.nun 60. maddesine göre zamanaşımı meselesini inceleyen hukuk hakiminin, haksız eylemin gerçekten cezayı gerektirir nitelikte olup olmadığını, cezayı gerektiriyorsa, eylemin ceza hukuku bakımından daha uzun zamanaşımına tabi kılınıp kılınmadığını araştırması ve eylem daha uzun zamanaşımına tabi kılınmışsa bu uzamış ceza zamanaşımı süresini uygulaması gerekir.” (YKD.1980/8-1084) – Y.4.HD. 11.5.1973 gün E. 1972/7158, K. 5969 sayılı kararından :” ...Haksız eylemin suç niteliğini taşıdığı takdirde hukuk hakiminin ceza hakimi kadar sınırsız yetkiye sahip olduğu Hukuk Genel Kurulunun 25.11.1964 gün ve 1021/677 sayılı kararında belirtildiği gibi, dairemizin yerleşmiş uygulaması da bu yoldadır.”(İst.Bar.Der. 1973, sayı :7-8,sf.832) – HGK.18.11.1981 gün 1979/4-231 E. 1981/744 sayılı kararının YKD. 1982/6'daki yayımlanmış biçimine göre sayfa:766, ilk paragraf, son cümle :”Bunun gibi ortada böyle bir hükmün bulunmaması halinde de hukuk hakimi, cezai sorumluluğu gerektiren bir eylemin işlenmiş olup olmadığını serbestçe inceleyip takdir eder ve olaya uygulanacak zamanaşımını belirler.” – Y.4.HD. 11.10.2001 gün 5007/9346 sayılı kararından: “Davalı her ne kadar ceza yargılamasında beraat etmişse de, B.K. nun 53. maddesindeki düzenleme itibarıyla, kanıt yetersizliğine dayanan beraat kararı hukuk hakimini bağlamaz. Mevcut deliller ile birlikte serbestçe değerlendirmek suretiyle farklı sonuca ulaşabilir. (Yargı Dünyası, 2002/2-46)- 4. HD. 6.1.1976, 75/4858-76/74 (YKD.1977/2-190) Cezayı gerektiren haksız eylemden dolayı kamu davasının hiç açılmamış olması veya C. Savcılığınca takipsizlik kararı verilmesi; 4.HD. 20.9.1979,4725-9975 (YKD.1980/8-1082) Takibi şikayete bağlı suçlarda şikayet süresinin geçirilmiş olması nedeniyle ceza davası açılmaması; 11.HD.2.4.1997,98/8330-99/3098 (Yargı Dünyası,1999/10-82)-4.HD. 25.10.1990,89/12558-7848

Öğretide ve Yargıtay kararlarında benimsendiği üzere, **tazminat davalarına daha uzun süreli ceza davasına ilişkin zamanaşımının uygulanması için, haksız eylemin yalnızca suç niteliği taşıması yeterli görülmesi; ayrıca eylemi işleyen hakkında ceza kovuşturması yapılmış ve mahkumiyet kararı verilmiş olması koşulu aranmamıştır.**³

Eğer suçun işlendiğine veya işlenmediğine ilişkin ceza mahkemesinin kesin bir kararı varsa, hukuk hakimi bu karara uyacak; böyle bir karar yoksa veya kanıt yetersizliği nedeniyle ya da suç kastı bulunmadığı gerekçesi ile aklama (beraat) kararı verilmişse, **hukuk hakimi, haksız eylemin suç niteliğini doğrudan araştıracaktır.**⁴

Aşağıda, ceza mahkemesinin hukuk davalarına etkileri şu yönlerden incelenecektir :

1. Kesin hüküm yönünden,
2. Kesin kanıt olma yönünden,
3. Zamanaşımı yönünden,
4. Bekletici sorun olup olmayacağı yönünden,
5. Ceza mahkemesindeki bilirkişi raporunun hukuk davasına etkisi yönünden .

I- KESİN HÜKÜM YÖNÜNDEN

Hukuk ve ceza davalarının konuları, tarafları ve amaçları farklı olduğundan, ceza mahkemesi kararları, hukuk davaları için (kural olarak) kesin hüküm oluşturmaz. Ancak (uygulamada pek başvurulmayan) bazı durumlarda, ceza mahkemesi kararı, hukuk mahkemesinde açılan davada “kesin hüküm” olabilir. Şöyle ki :

1- Ceza mahkemesinde tazminat istenmişse

a) Ceza mahkemesi, zarar görenin tazminat istemini hüküm altına almışsa, hukuk mahkemesinde aynı konuda yeniden dava açılmayacağından, ceza mahkemesi kararı kesin hüküm niteliği kazanır.

b) Eğer, ceza mahkemesinde yalnızca manevi tazminat istenmişse, verilecek karar yalnızca bu yönden kesin hüküm olur; hukuk mahkemesinde ayrıca maddi tazminat davası açılabilir.

c) Suçtan zarar gören, ceza mahkemesinde tazminat isterken fazlaya ilişkin hakkını saklı tutmuşsa, saklı tuttuğu bölüm için hukuk mahkemesinde dava açılabilir.

d) Ancak manevi tazminat bölünemeyeceğinden, ceza mahkemesinde bir miktar manevi tazminata hükmedilmişse bu kesin hüküm halini alır; artık hukuk mahkemesinde ayrıca manevi tazminat istenemez.

(Yasa 1990/12-689) Suçun öğelerinin eksikliği yüzünden beraat kararı verilmiş olması; 4.HD.19.10.1998,4220-7898 (YKD.1999/2-173) Suç kastı bulunmadığı gerekçesiyle verilen beraat kararı verilmesi; 4.HD. 17.11.1988, 6907-9827 (Uygur,sf.976) Ceza ehliyeti bulunmaması nedeniyle beraat kararı verilmesi durumunda hukuk hakiminin inceleme ve değerlendirme yetkisi çerçevesinde uzamış (ceza) zamanaşımı uygulanacaktır.

³ Y.HGK. 18.11.1981 gün1979/4-231 E. 1981/744 K. sayılı (YKD.1982/6-763), 4.HD. 6.1.1976 gün 75/4858-76/74 sayılı (YKD.1977/2-190), 4.HD.20.9.1979 gün 4725-9975 sayılı (YKD.1980/8-1082), 4.HD. 8.7.1986 gün 4736-5453 sayılı (YKD.1986/11-1621), 4.HD. 25.1.1990 gün 89/6101-90/285 sayılı (YKD.1990/4-535) kararlarına göre :”Ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için haksız eylemin sadece suç niteliğinde bulunması yeterlidir. Eylemi işleyen hakkında kamu davasının açılmış olması veya mahkumiyet kararı verilmiş bulunması gerekli olmadığı gibi, sanığın mahkumiyet kararından sonra ölmüş olması hali de buna engel değildir.”

⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,a.g.e.,sf.722-724; Y.HGK. 18.11.1981 gün 1979/4-231 E. 1981/744 K. göre: “Hukuk hakimi, ceza tertibine ilişkin olarak ceza hakimince verilen ve suçun işlendiğini ya da işlenmediğini kesinlikle tesbit eden bir hüküm varsa, bununla bağlıdır. (B.K. m.53) Ancak, ceza hakimi eylemin suç olup olmadığı üzerinde durmaksızın delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı vermiş olursa, hukuk hakimi bununla bağlı olmayarak haksız eylemin suç niteliğini taşıyıp taşımadığını araştırır.” (YKD.1982/6-763)

e) Ceza mahkemesi tazminat istemini reddederse, bu ret kararı, aynı tazminat için aynı taraflar arasında açılan hukuk davasında kesin hüküm olarak ileri sürülebilir. (1086/HMUK. m. 237 ve 6100/HMK.m.303)

f) Ceza mahkemesi, tazminat hakkında bir karar vermeyerek bu konuda hukuk mahkemesine başvurulabileceğine karar verirse (CMUK.m. 358/II), suçtan zarar gören hukuk mahkemesinde tazminat davası açabilecektir.

g) Ceza mahkemesi, tazminat istemi hakkında olumlu veya olumsuz hiç bir karar vermemişse, bu durumda kesin hükümden söz edilemez ve suçtan zarar gören hukuk mahkemesinde tazminat davası açabilir.

2- Sahteciliğe ilişkin ceza mahkemesi kararının kesin hüküm oluşturmaları

Ceza mahkemesi bir senedin sahte olduğunu saptayarak, suç işleyenler hakkında mahkumiyet kararı verirse, bu karar hukuk mahkemesinde kesin hüküm oluşturur. Buna karşılık, sahtecilik davası aklama ile sonuçlanırsa, bu karar hukuk mahkemesinde kesin hüküm olmaz; senet borçlusu hukuk mahkemesinde sahtecilik davası açabilir.

3- Yaş düzeltme hakkındaki ceza mahkemesi kararı

Hukuk mahkemesinde kesin hüküm oluşturur ve hukuk mahkemesinde aynı kişinin yaşının düzeltilmesi için yeni bir dava açamaz. Çünkü yaş düzeltme davaları ancak bir kez açılabilir. (Nüfus K.m. 46/3)⁵

II-KESİN KANIT OLMA YÖNÜNDEN

BK.53. (TBK.74) maddesine göre hukuk hakimi, ceza mahkemesinin kusura ve zarar tutarına ilişkin kararlarıyla bağlı değil ise de, yukarıda sınırlı olarak sayılan kesin hüküm durumlarına uymak ve ceza davasının bazı kararlarını "kesin kanıt" olarak dikkate almak zorundadır. Ayrıca, ceza davasında toplanan kanıtlar, özellikle eylemin hukuka aykırılığını ve nedensellik bağına saptayan maddi olgular hukuk hakimini bağlayacaktır.

Ceza hakimi, CMUK. hükümlerinden aldığı yetkilerle kanıtları özgürce toplama ve doğrudan araştırma olanağından yararlanır. Oysa hukuk hakimi, tarafların istem ve savunmalarının dışına kolay kolay çıkamaz; istenmeyen ve ileri sürülmeyen bir hususu asla kendiliğinden dikkate alamaz ve onun araştırmasına girişemez. (1086/HMUK. m.74 ,75 ve 6100/ HMK.m.26,25)

Hukuk hakiminin bu hareket kısıtlılığına karşılık, ceza hakiminin kanıt toplamadaki geniş olanakları, tazminat davalarında kusur ve sorumluluk derecelerinin doğru saptanmasına, kuşkusuz, katkı sağlayacaktır.

Ceza mahkemesi kararlarının Hukuk mahkemesinde "kesin kanıt" sayılacağına ilişkin durumlar şunlardır :

- 1- Kesin mahkumiyet kararları,
- 2- Suçun sanık tarafından işlenmediğine ilişkin kesin aklama kararları,
- 3- Eylemin hukuka aykırılığını ve nedensellik bağına saptayan maddi olgular.

Bunlar aşağıda "Hukuk hakiminin ceza mahkemesi karşısında durumu" ve "Hukuk hakimini bağlayan kararlar" bölümünde inceleneceğinden burada belirtmekle yetiniyoruz.

III-ZAMANAŞIMI YÖNÜNDEN

Yukarıda, tazminat davalarında uzamış (ceza) zamanaşımından yararlanma koşullarını sıralarken, eylemi işleyen hakkında ceza kovuşturması yapılmış ve mahkumiyet

⁵ Prof. Dr. B.Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı, 2001, Cilt:V, sf.5103-5109

kararı verilmiş olmasının gerekmediğini; yalnızca cezalandırılabilir bir suç işlenmiş olmasının, başka bir deyişle, haksız eylemin aynı zamanda suç niteliği taşımasının yeterli olacağını açıklamıştık.

Eğer eylem hakkında ceza kovuşturması yapılmış, ceza davası açılmış ve bir karar verilmişse, ceza mahkemesinin kararı, hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasını ne ölçüde etkileyecektir. Hukuk hakimi bu karara uyacak mıdır.

Genel bir anlatımla şunları söyleyebiliriz :

Eğer ceza mahkemesince, suçun işlendiği veya işlenmediği kesinlikle saptanmış ve buna göre mahkumiyet veya aklama kararı verilmişse, hukuk hakimi buna uyacaktır.

Buna karşılık kanıt yetersizliği nedeniyle aklama kararı verilmişse ya da çeşitli nedenlerle kamu davası düşürülmüşse, hukuk hakimi, ceza mahkemesinin bu kararları ile bağlı kalmayacak, sorumluluğu gerektiren eylemin işlenip işlenmediğini, suç niteliği taşıyıp taşımadığını özgürce araştıracaktır. Hukuk hakiminin bu yetkisi BK.m.53 (TBK.m.74) hükmünden güç almakta olup, aşağıda incelenecektir.

Tazminat davalarına uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanma koşullarını incelerken, ceza mahkemesi kararlarının etkilerini en sona bırakmıştık. Bu bölümde hangi kararların ceza zamanaşımından yararlanmayı olanaklı kılacağını, hangi kararların bu hakkı ortadan kaldıracığını gözden geçireceğiz.

Ceza mahkemesinin yargılama sonucu vereceği kararlar :

- a) Mahkumiyet kararı,
- b) Beraat (aklama),
- c) Başka kararlar (ölüm, ehliyetsizlik, af, erteleme, vazgeçme v.b. nedenleriyle kamu davasının düşmesi gibi kararlar) olmak üzere üç bölüme ayrılabilir.

Ceza mahkemesi kararlarının tazminat davalarına ve dolayısıyla uzamış (ceza) zamanaşımına etkileri yönünden de şöyle bir ayırım yapabiliriz:

1- Uzamış (ceza) zamanaşımının uygulanmasını gerektiren kararlar

- a) Kesin mahkumiyet kararları ,
- b) Kanıt yetersizliği nedeniyle ceza mahkemesince aklama kararı verilmiş olup da, hukuk mahkemesinde suç niteliğinin saptanması durumu,
- c) Suç kastı bulunmadığı gerekçesiyle verilen aklama kararı,
- d) Ölüm nedeniyle kamu davasının düşmesi .(Bu durumda uzamış ceza zamanaşımı mirasçılara uygulanacaktır.)
- e) Ceza erteleme kararları ve özel af uygulaması.(Bu durumda eylemin suç niteliği ortadan kalkmamaktadır.)

f) Kişisel hak saklı tutularak kamu davasından vazgeçilmesi;

g) Ehliyetsizlik nedeniyle kamu davasının düşmesi.

Bu durumlarda tazminat davalarına uzamış (ceza) zamanaşımı uygulanacaktır.

2- Uzamış (ceza) zamanaşımından yararlanma hakkını ortadan kaldıran kararlar

a) Ceza mahkemesinin, suçun işlenmediğini kesin saptayan ve maddi olgulara dayanan aklama (beraat) kararı.

b) Afla ceza davasının düşmesi. (Bu durumda hukuk zamanaşımının nasıl işleyeceği yukarıda "Af Yasalarının ceza zamanaşımına etkisi" bölümünde ayrıntılı olarak incelenmiştir.)

Bu iki durumda da uzamış (ceza) zamanaşımından yararlanılamayacaktır.

IV-BEKLETİCİ SORUN YÖNÜNDEN

Haksız eylem nedeniyle açılan tazminat davalarında, ceza davasının sonucunun beklenip beklenmeyeceği tartışmalıdır.

Kimi görüşler, hukuk mahkemesinin, ceza davasının sonuçlanmasını “bekletici sorun” yapmak zorunda olmadığı yönündedir. Mademki iki mahkemenin konuları ve amaçları farklıdır, o halde beklemek gereksizdir, denilmektedir. Kimine göre de, hukuk mahkemesindeki yargılama (ceza davasına oranla) daha ileri bir aşamada ise, hukuk mahkemesi, ceza davasının sonucunu beklemeden davayı sürdürmelidir. Örneğin, hukuk mahkemesi senetle ilgili sahtelik davasında bilirkişi incelemesi yaptırmış ise, ceza davasının sonuçlanmasını beklememelidir.

Ancak çoğunluk görüşleri ceza davasının sonuçlanmasının beklenmesi gerektiği yönündedir. Bu görüştekiler şu iki ana nedeni ileri sürmektedirler :

Birincisi, BK.m.53 (TBK.m.74) gereğince hukuk hakimi, ceza mahkemesinin mahkumiyet kararıyla veya suçun işlenmediğine ilişkin kesin aklama kararıyla bağlıdır. Öte yandan, gene BK. m.53'e (TBK.m.74'e) göre, olayın ne yolda meydana geldiğine ilişkin ceza hakiminin saptamaları da hukuk hakimini bağlar. Tüm bu nedenlerle ceza davasının sonucu beklenmeli ve çıkacak sonuca göre karar verilmelidir.

İkincisi, ceza ve hukuk mahkemelerinin verecekleri kararlar arasında, aynı olay için, ayrı ayrı sonuçlar doğmasını önlemek, sonuç ve görüş birliğini sağlamak için “bekletici sorun”un kabulünde zorunluk vardır.⁶

Bu iki ana nedene şunu da ekleyebiliriz : Hukuk mahkemesi, ceza davasının sonuçlanmasını “bekletici sorun” yapmayıp, bir karar verir ve bu karar kesinleşirse, daha sonra verilen ceza mahkemesi kararının farklı olması durumunda, taraflardan biri, Usulün 445/1. maddesi (6100 sayılı HMK.374) hükmüne dayanarak hukuk mahkemesinde yargılamanın iadesi yoluna başvurabilir.⁷

Tüm bu görüşlere karşı, BK.53.(TBK.m.74) maddesinin anlam ve amacına uygun olacağına inandığımız ortalama bir yol öneriyoruz. Şöyle ki :

1) Hukuk hakimi, ceza mahkemesinin mahkumiyet kararıyla ve eylemin hukuka aykırılığı ile nedensellik bağına saptayan maddi olgularla bağlı olduğuna göre, ceza davasındaki sorgulamaların tamamlanması, kanıtların toplanması ve bilirkişi raporlarının verilmesi aşamasına kadar beklenmeli; bu aşamada durum aydınlığa kavuşmuş olacağından, artık ceza davasının sonuçlanması ve hükmün kesinleşmesi beklenmemelidir.

2) Öte yandan, hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmış ve ileri bir aşamaya gelmiş olup da, ceza kovuşturması uzamış ve henüz ceza davası açılmamışsa veya türlü nedenlerle açılması gecikecek ise, artık beklemek söz konusu olmamak gerekir. Çünkü, yukardaki bölümlerde ceza zamanaşımının uygulanma koşullarını incelerken, Yargıtay kararlarından verdiğimiz örneklerle, haksız eylemin aynı zamanda cezalandırılabilir bir suç niteliğinde sayılması için ceza davası açılmış olmasının ve mahkumiyet kararı verilmiş bulunmasının şart olmadığını açıklamıştık. Ayrıca, aşağıda hukuk hakiminin “eylemin suç niteliğini doğrudan araştırma işlevi” ayrı bir bölümde incelenecek ve değerlendirilecektir.

⁶ Yargıtay 4. HD. 19.4.1965, 4159-2061, M.R.Karahasan, Tazminat Davaları, 1973, sf.1002-1003

⁷ Prof.Dr. B.Kuru, a.g.e., 6. baskı, C.V,2001, sf.5151, Dip not: 111

V-CEZA MAHKEMESİNDEKİ BİLİRKİŞİ RAPORUNUN HUKUK DAVASINA ETKİSİ YÖNÜNDEN :

Taraflar, ceza dosyası içerisindeki bilirkişi raporuna karşı herhangi bir itirazda bulunmayarak o raporun içeriğini aynen kabul ederlerse, o zaman hukuk hakimi, HMUK. 74 ve 75. maddeleri (6100/ HMK.m.26,25) hükümleri çerçevesinde, tarafların talep etmediği bir hususu, kendi kendine yeniden inceleme konusu yapamaz.

Buna karşılık taraflar ceza mahkemesinde alınan kusur raporuna itiraz etmişlerse, hukuk hakimi, yeniden bilirkişi incelemesi istemlerini reddederek, ceza dosyasındaki bilirkişi raporunu “kesin delil” kabul edemez. Çünkü bu kabul şekli, hem BK.53. (TBK.74) maddesine ve hem de 1086 sayılı HMUK.283,284 ve 286. (6100 sayılı HMK. 281,282) maddelerinde yer alan ilkelere aykırı bir uygulama şeklindedir. Yargıtay HGK. 10.1.1975 gün E. 1971/T-406, K.1975/1 sayılı kararında açıkça belirtildiği üzere, ceza mahkemesinde alınan bilirkişi raporu hukuk hakimini bağlamayacağı gibi (BK.m.53 ve TBK.m.74), böyle bir rapora taraflardan birinin itirazı üzerine de, hukuk hakimi, yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırmak zorundadır. Çünkü, ceza davasında yaptırılan bilirkişi incelemesi ile hukuk hakiminin yaptıracığı bilirkişi incelemesi, her iki dava türünün amaç ve ilkeleri bakımından birbirlerinden çok farklı bulunmaktadır.

Hukuk hakimini, kendisinin yaptırmadığı ve fakat başka bir amaçla ve başka bir görüş açısından yaptırılan inceleme sonunda elde edilen “kusur” ve derecesiyle bağlı saymak, hem yukarıda değinilen yasa hükümlerine aykırı ve hem de tarafların haklarını ihlal edici bir görüşün ifadesidir. Aksi halde 1086 sayılı HMUK.240.(6100 sayılı HMK.198.) maddesinde yer alan (...hakim delilleri serbestçe takdir eder) hükmü ve bilirkişi incelemesi ile aynı kanunun 283.maddesinde (6100/HMK.281/2.maddesinde) yer alan (Hakim raporda eksik ve anlaşılabilir görüldüğü yönleri tamamlamak ve açıklamak için bilirkişiye yeni sorular yöneltebilir. İki taraf dahi eksik ve anlaşılabilir yönler hakkında bilirkişiden açıklama alınmasını raporun kendilerine tebliği tarihinden başlayarak bir hafta içinde yargıçtan yazılı olarak isteyebilirler) ve onu izleyen 284. maddede yer alan (Gerçeğin ortaya çıkması için gerek görürse hakim önceki ve yeniden seçeceği bilirkişiler aracılığıyla yeniden inceleme yaptırabilir.) biçimindeki hükümlerine taban tabana zıt bir uygulama ortaya çıkmış olur.⁸

Bu nedenlerle, ceza mahkemesindeki bilirkişi raporuyla bağlı kalmaksızın, hukuk hakimi, tarafların istemlerini ve varsa yeni kanıtları da dikkate alarak (kesin bir sonuç alınıncaya kadar) bir veya birkaç kez bilirkişi incelemesi yaptıracaktır.

⁸ (İ. Doğanay, adigeçen makale, Yargıtay Dergisi, 1975, sayı : 2, sayfa : 31-35)